

achtereenvolgende delen werd uitgegaan van een tijdsafbakening, die is ontleend aan het op dat moment vigerende bestuursmodel, wordt deze opzet een logische.

Van Gisbert Brom tot Pontianus Polman

Reeds in de tweede aflevering van dit tijdschrift, de dato oktober 1977, werd nadrukkelijk aandacht gevraagd voor het belang van de zogeheten 'Romeinse bronnen' voor de Nederlandse kerkgeschiedenis van de nieuwere en nieuwste tijd, met name in bestuurlijk opzicht.² De auteur, J.P. de Valk, beriep zich hiervoor op het ervaringsgezag van magister dr. Pontianus Polman ofm (1897-1968). Deze befaamde maar tegelijkertijd tijdens heel zijn leven altijd wat in de schaduw gebleven kerkhistoricus³ had zich eind jaren veertig tot de toenmalige – katholieke – minister van Onderwijs, prof. F.J.Th. Rutten (1899-1980) gewend om hem ertoe te bewegen financiën en mankracht beschikbaar te stellen voor een onderzoeksproject dat in 1941 ten gevolge van de Tweede Wereldoorlog stil was komen te liggen. Het betrof het tijdrovende 'ontginningswerk' in de moeilijk toegankelijke Romeinse archieven dat in de periode 1904-1941 door achtereenvolgens de eerste twee directeurs van het Nederlands Historisch Instituut te Rome, Gisbert Brom (1864-1915) en A.H.L. Hensen (1854-1932) en nadien door de latere Nijmeegse hoogleraren J.D.M. Cornelissen (1893-1947) en R.R. Post (1894-1968) was verricht met het oog op de uitgave van voor de Nederlandse kerk- en cultuurgeschiedenis relevant bronnenmateriaal. Het advies dat Polman in dat verband opstelde, had in eerste instantie alleen betrekking op de voortzetting en voltooiing van het project tot uitgave van de 'Romeinse bronnen voor de kerkelijke toestand der Nederlanden onder de apostolische vicarissen'. Daarmee was de periode tussen 1592 en 1727 bedoeld. De minister honoreerde het advies en verzocht Polman hieraan zelf uitvoering te geven. En dus verhuisde de bescheiden franciscaan in 1950 van Alverna waar hij sedert medio jaren twintig kerkgeschiedenis doceerde aan het theologicum van zijn orde, naar het Nederlands Historisch Instituut in Rome. Uit zijn arbeidsintensieve spuurwerk in uiteenlopende Romeinse archiefbestanden kwamen twee nieuwe delen *Romeinse bronnen* voort: zorgvuldig geannoteerde bronnenpublicaties die betrekking hadden op het nog resterende tijdvak 1686-1727 (deel III: 1686-1705 in: *Rijks Geschiedkundige Publicatiën, RGP*, Grote Serie, dl. 94 en deel IV: 1706-1727: *RGP*,

2. J.P. de Valk, "Romeinse bronnen' voor de Nederlandse kerkgeschiedenis van de negentiende eeuw', in: *Documentatieblad voor de Nederlandse Kerkgeschiedenis van de negentiende eeuw* 1977, nr. 2 (oktober), 34-56. Het artikel werd vervolgd in 1978, nr. 3 (maart), 32-40.

3. Voor een korte biografische schets: L.J. Rogier, 'De kerkhistoricus Pontianus Polman', in: *Archief voor de Geschiedenis van de Katholieke Kerk in Nederland* 10 (1968), p. 3-13.